

10. dokumentum

AZ EGYESÜLT NEMZETEK MENEKÜLTÜGYI FŐBIZTOSÁNAK HIVATALA

Koordinációs Bizottság a Magyarországról jött menekültek megsegítésére

ÖSSZEFOGLALÓ JEGYZŐKÖNYV AZ ÖTÖDIK ÉRTEKEZLETRŐL,
amelyet a Nemzetek Palotájában tartottak Genfben, 1957. február 19-én, kedden.

JELLEN VANNAK:

Elnököl: READ úr (az Egyesült Nemzetek menekültügyi főbiztosának helyettese)

Egyesült Államok küldöttsége – az USEP képviselőjében – NICHOL úr

Egyesült Nemzetek Európai Hivatala – REHLING úr

Egészségügyi Világszervezet – BEGG asszony

Európai Migráció Kormányközi Bizottsága – STANSBY úr

Orvosi Világszövetség – Dr. MAYSTRE

Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztosának Hivatala – PINEGAR úr, WRIGHT úr,

KELLY úr, McCOY úr

Önkéntes szervezetek

Amerikai Baráti Szolgálat Bizottság – WOOD úr, PAINTER úr

Katolikus Jótékonyági Intézmények Nemzetközi Konferenciája – BOUVIEZ abbé

Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága – MATHEZ asszony

Nemzetközi Megmentési Bizottság – KISS kisasszony

Nemzetközi Szociális Szolgálat – WEBBER asszony

Nemzetközi Gyermekjóléti Unió – MOSER kisasszony

Vöröskereszt Társaságok Ligája – DUNNING úr

Lutheránus Világszövetség – HOFFMAN úr

Országos Katolikus Jóléti Konferencia – NORRIS úr

Amerikai Egyesült Litván Segélyalap – SKREBERS úr

Unitárius Szolgálat Bizottsága – MATTHEY asszony

Egyházak Világtanácsa – Dr. CHANDLER

ENSZ Társaságok Világszövetsége – SMITH úr

OSE Világunió – SPENCER asszony

Egyetemi Világszolgálat – DUCRET úr, JOVENKO úr

YWCA Világszövetség – ARNOLD kisasszony, POLE kisasszony

A jelenleg New Yorkban lévő főbiztos távollétében READ úr köszöntötte a Bizottságot. Utalt arra az utóbbi napokban lábra kapott híresztelésre, amely szerint a főbiztos hamarosan menekültügyi világkonferenciát hív össze márciusra Genfben. Bármilyen forrásból származik is ez a híresztelés, kijelentheti, hogy a főbiztos jelenleg semmi ilyen konferenciát nem tervez.

A főbiztos a közelmúltban újabb levelet intézett 19 kormányhoz, amelyben felhívta figyelmüket az Ausztriában és Jugoszláviában lévő menekültek továbbra is súlyos helyzetére. Noha a két országba való beáramlás nagyon nagy mértékben alábbhagyott, az elszállítás ezekből az országokból szintén meglehetősen lassú tempóban zajlik. A kormányoknak küldött levél különösen azt hangsúlyozza, hogy nagyobb letelepedési lehetőségekre van szükség. A jelenleg Ausztriában maradt menekültek száma megközelítőleg 60 000. Több mint 17 000-en érkeztek Jugoszláviába, akik közül 517-en önkéntesen hazatértek, mintegy 393-an letelepedtek és 214-en kivándoroltak. A repatriálás az UNHCR képviselőjének megfigyelésével zajlik. A Jugoszláviából való kivándorlás még alig kezdődött meg, de erőfeszítéseket fognak tenni ennek érdekében. Az UNHCR éppen ideiglenes fiókirodát nyitott Belgrádban.

Read úr különösen az A/AC.79/49-es dokumentum¹²⁵ 42. és 91. bekezdésére hívta fel a figyelmet. Utalt továbbá az UNREF Végrehajtó Bizottsága által jóváhagyott projektek kitöltésére szolgáló részletes javaslatokra, amelyeket az önkéntes szervezetek most beterjeszthetnek majd.

DUNNING úr (Vöröskereszt Társaságok Ligája) beszámolt arról, hogy a Liga ausztriai művelete simán halad. Március 1-jén a Liga várhatóan további 10 táborban vállal felelősséget, amivel a teljes maximális létszám hozzávetőlegesen 45 000 főre növekszik, és áprilisban ez a szám 50 000 főre emelhető. A jugoszláv kormány és a jugoszláv Vöröskereszt megállapodást kötött, amelynek alapján a Liga támogatásával a jugoszláv Vöröskereszt 10 000 menekült gondozását vette át.

¹²⁵ Report submitted by the High Commissioner, The problem of Hungarian refugees in Austria. An assessment of the needs and recommendations for future action, UNREF Executive Committee, Fourth Session, A/AC.79/49 (1957. január 17.).

MATHEZ asszony (Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága) beszámolt arról, hogy a magyar menekültekkel kapcsolatos központi kartotékrendszer kiépítésével összefüggő, az előző értekezleten említett nehézségeket nagyrészt áthidalták. Megkapták az Egyesült Államok által befogadott minden menekültről készített teljes feljegyzéseket.

STANSBY úr (Európai Migráció Kormányközi Bizottsága) elmondta, hogy noha az Ausztriából való elszállítás nagymértékben meghaladja a beáramlást (a kiszállítás napi átlaga most 390, míg a beáramlás napi átlaga 48), a kitelepítési akció jelenleg nem túl bátorító tempóban folyik. Noha a pénzügyi helyzet javult, számos más tényező késést okoz. Az Egyesült Államok kormányának kérelmére az ICEM-et felkérték, hogy szervezze meg a légi szállítást 2000 magyar menekült számára, kiegészítve, pótolva az Egyesült Államok Légierője által végrehajtandó szállítást. Azt tervezik, hogy március végéig összesen 30 000 fő megy az Egyesült Államokba. Figyelembe véve, hogy mintegy 2500 fő visszatért Magyarországra és mintegy 3140 fő munkát talált az osztrák gazdaságban, hozzávetőlegesen 52 000 menekült maradt, akik számára kivándorlás útján vagy más módon megoldást kell találni.

Dr. CHANDLER (Egyházak Világtanácsa) beszámolt arról, hogy a Világtanács érintkezésbe lépett az egyházak tanácsaival minden befogadó országban, kérve az egyházi hatóságokat, hogy ösztönözzék kormányaikat bevándorlási felajánlásaik kiterjesztésére. Családegyesítésre vonatkozó levélváltásra került sor a Világtanács és az Egyesült Királyság Belügyminisztériuma között. A Belügyminisztérium javasolta, hogy a Főbiztos Hivatala tegyen meg minden tőle telhető intézkedést annak érdekében, hogy a külön lévő családtagok összekerüljenek.

Tervbe vették az Önkéntes Szervezetek Állandó Konferenciája és a migrációban érdekelt Nem Kormányzati Szervezetek Konferenciája közös értekezletét, amelyen remélhetőleg hivatalos ügynökségek és önkéntes szervezetek egyaránt részt fognak venni, annak érdekében, hogy összehangolják a magyar menekültek megsegítésére végzendő egész akciót. Azt reméli, hogy a Menekültügyi Főbiztos Hivatala és az Európai Migráció Kormányközi Bizottsága egyaránt együtt fog működni.

WOOD úr (Amerikai Baráti Szolgálat Bizottság) elmondta, hogy az ausztriai kvéker¹²⁶ munkatársak bizonyos számú menekült helyi integrációjában segítenek. Nem hivatalos

¹²⁶ Kvékerek: hivatalos néven Barátok Vallásos Társasága (vagy Barátok Társasága). Keresztény eredetű vallási közösség, amely Angliában alakult meg az 1650-es években. Hítük szerint mindenki van valami Istenből, és minden emberi lénynek egyedi értéke van. Ezért becsülnék meg minden embert egyenlően, és szemben állnak azzal, ami ártani vagy fenyegetni akar. Nagy jelentőséget tulajdonítanak a vallási igazságok személyes belső megtapasztalásának és a lelkiismeretnek mint az erkölcs alapjának. Nem látják szükségét, hogy papokat és szertartásokat alkalmazzanak. Aktívan igyekeznek jobbat tenni a világot. Így fontosak számukra az emberi jogok, a társadalmi igazságosság, a béke, a lelkiismereti szabadság és a közösségi élet.

becslések szerint azok száma, akik azt választják, hogy Ausztriában maradnak, 20 000 és 30 000 fő közé tehető. Az integráció jelenleg különösen nehéz, mivel az erőfeszítéseket főként az országon kívüli letelepítésre összpontosítják, és a kivándorlási missziók munkájának megkönnyítése végett a menekülteket nagyon nagy táborokba csoportosítják. Azt javasolta, hogy azonosítsák, és hozzák ki a táborokból azokat, akik határozottan kifejezik, hogy Ausztriában kívánnak letelepedni.

POLE kisasszony (YWCA) beszámolt az Egyesület által Ausztriában végzett munkáról, amelynek során szabadidős tevékenységeket szerveznek a táborokban. Sok tábor nagyon távol van a normális komforttól, és az egyesület szabadidőközpontok gyanánt körülbelül 40 ilyen táborban barakkot épít vagy szobákat szerel fel. Utalt arra, hogy nagy számban vannak fiatalok mindkét nemből a menekültek között és azokra a problémákra, amelyeket a közös hálótermek okoznak. Egy másik, figyelmet érdemlő problémát jelentenek egyes messze fekvő táborok Styriában,¹²⁷ amelyeket nem látogattak a kivándorlási missziók, és amelyekben a menekültek úgy érzik, hogy megfélemeztek róluk. Különös figyelmet igényel a menekültek lelkierejének fenntartása, mivel a kivándorlásra való elszállítás lelassult, és stagnálás állt be.

DUCRET úr (Egyetemi Világszolgálat) nagyon sajnálta, hogy szerencsétlen módon híre ment, hogy feloszlott a Magyar Egyetemisták Segélyezésének Koordinációs Bizottsága. A Koordinációs Bizottság, amelyben képviselve volt az Egyetemisták Nemzeti Unióinak Koordinációs Titkársága, az osztrák Hochschulerschaft¹²⁸ és a WUS [Egyetemi Világszolgálat], 1956. novemberben a menekültek között lévő mintegy 6000 menekült szükségének gondozására alakult.

A Koordinációs Bizottság jól és hatékonyan dolgozott, és erőfeszítései következtében mintegy 4000 egyetemistának vált lehetővé a kivándorlás Ausztriából. Januárban azonban bizonyos nehézségek merültek fel, amelyek, legalábbis részben, az osztrák hatóságok afeletti csalódottságának tudhatók be, hogy más országok nem siettek hatékonyabban Ausztria segítségére, valamint az aggodalomnak amiatt, hogy vajon milyen gazdasági és politikai következményei lesznek, ha Ausztria területén kell tartani ezt az új menekültömeget, különös tekintettel az ilyen nagy egyetemista csoport veszélyeire. Más, Ausztriában dolgozó nemzetközi szervezetek is kétségkívül szembe találták magukat ugyanilyen nehézségekkel. Sorozatos összeütközésekre került sor az osztrák és a nemzetközi résztvevők között. Az osztrák egyetemisták nemzeti uniója a hatóságok szócsövének szerepébe helyezve magát a WUS-t hamis színben tüntette fel a kormány előtt.

¹²⁷ Styria: magyarul Stájerország (németül Steiermark), tartomány Ausztria délkeleti részén.

¹²⁸ Die Hochschulerschaft (német): magyarul főiskolai ifjúság, egyetemi hallgatóság.

A WUS-t azzal vádolták, hogy politikai célokat követ. Ennek a vádnak a visszautasításaként csupán a szolgálat eddigi tevékenységének egészére kíván utalni, amely szervezetet mindig szigorúan humanitárius alapon vezették. A második vád a pénzalapok pazarló és gondatlan kezelésével volt összefüggésben. Ennek kapcsán azt kell figyelembe venni, hogy az életszínvonal Ausztriában, különösen az egyetemisták körében nagyon alacsony, és az osztrák egyetemista szervezetek szűkös pénzügyi keretből kénytelenek gazdálkodni, míg a Koordinációs Bizottság nagyobb pénzügyi eszközök felett rendelkezett. A WUS adminisztratív költségeit egy különleges amerikai juttatás fedezte, vagyis a magyar egyetemisták megsegítésére gyűjtött pénzalapokból semennyit nem használtak fel adminisztratív célokra.

A WUS hivatalosan nem adott közre semmilyen nyilatkozatot a vádak visszautasítására, inkább az osztrák hatóságok jó szolgálataira hagyatkozott, hogy elsimítják a helyzetet. A hatóságok fel is kérték a szervezetet, hogy ne csapjanak további hírverést a kérdéssel kapcsolatban. A főbiztos bécsi képviselője az ügy minden szakaszában megadott minden lehetséges támogatást és közvetítést.

Közben Ausztriában maradt mintegy 2000 egyetemista, akik közül 1000-nek jó reményei lehetnek, hogy ösztöndíjban részesülnek. Van néhány száz további egyetemista Jugoszláviában. A WUS nagyon törekedett munkájának folytatására, de a döntés, hogy ezt megteheti-e vagy sem, az osztrák belügyminiszter kezében maradt.

READ úr megköszönte a WUS képviselőjének nyilatkozatát. A Főbiztos Hivatala, ha szükséges, továbbra is segítséget nyújt, és abban reménykedik, hogy a WUS folytathatja jó munkáját.

Dr. MAYSTRE (Orvosi Világszövetség) beszámolt arról, hogy az Orvosi Világszövetség nemzeti csoportjait felkérték, tegyenek meg minden tőlük telhetőt, hogy segítsenek a jugoszláv és az osztrák orvosi szövetségeknek a magyar menekült doktoroknak való segítségnyújtásban, és hogy saját országaikban segítsék a bevándorló menekült doktorokat a beilleszkedésben. Az utóbbi rendkívül nehéz feladat, nem csupán a nyelvi probléma miatt, hanem a képezések elismerése és a működési engedély miatt is. A becslések szerint mintegy 700 doktor van a menekültek között.

NORRIS úr (Országos Katolikus Jóléti Konferencia) beszámolt arról, hogy az Egyesült Államok Migrációs Biztosa jóindulattal ítéli meg egy kisebb csoport befogadásának

lehetőségét családgyejesítés céljából.* Megkíséreltek felajánlást tenni az amerikai feleslegkészletekből a jugoszláv táborokban lévő menekültek számára, és az NCWC a Nemzetközi Együttműködés Igazgatásával [ICA] és a Vörösskereszttel egyaránt megbeszéléseket folytat a témáról.

A közös konferenciával kapcsolatban, amelyre Chandler úr utalt, az időpont valószínűleg április vége lesz.

Arról is beszámolt, hogy a menekültek első csoportja Kolumbiába érkezett, ahol lelkes fogadtatásban volt részük.

MATTHEY asszony (Unitárius Szolgálat Bizottsága) beszámolt arról, hogy szervezete együttműködik az YMCA-val magyar–angol tankönyvek biztosítása céljából. Tanácsadási tevékenységbe is belekezdtek, különösen az Egyesült Államokba menő menekültek körében, valamint ruhaosztásba.

MOSER kisasszony (Nemzetközi Gyermejkjöléti Unió) beszámolt arról, hogy a határon anyák és gyermekek számára kialakított fogadótáborokat, amelyeket az Unió állított fel a magyar menekültválság legintenzívebb időszakában, most bezárják, de készenlétben tartják újabb vészhelyzet esetére. Az Unió most arra összpontosítja erőfeszítéseit, hogy megfelelő felszereléseket biztosítson a nagy táborokban lévő anyák, gyermekek és kísérő nélküli fiatalok számára. Számos óvodát nyitottak az egyes táborokban vagy egy csoport szolgálatára kisebb táborokban. Ahol csak lehetséges, magyar személyzetet alkalmaznak. Kihhasználják a szakképzési lehetőségeket is, ahol ilyenek léteznek.

Az Unió még nem tevékenykedik Jugoszláviában, ottani képviselőinek jelentésére vár.

READ úr elmondta, hogy a kísérő nélküli fiatalok rendkívül bonyolult kérdéséről jelenleg aktív tárgyalások folynak Bécsben. Nincs rendelkezésre álló adat a szóban forgó fiatalok számáról.

KELLY úr hozzátette, hogy a Hollandiai Bizottság 171 000 dollárt biztosított fiatal magyar menekültek számára létesítendő iskolára.

CHANDLER úr elmondta, hogy az Állandó Bizottság olyan összetett projekten dolgozik, amely alapvető élelmiszereket, ruházatot, tankönyveket és ösztöndíjat biztosítana körülbelül 1000 egyetemista számára.

SPENCER asszony (OSE Világunió) elmondta, hogy szervezete speciálisan zsidó táborokban nyújt gondozást, továbbá megpróbál segíteni mintegy 100 zsidó menekült orvosnak, hogy szakmai pályájukat újrakezdhessék más országokban.

* Azután Norris úr beszámolt arról, hogy a Bevándorlási Szolgálat [Immigration Service] úgy döntött, ilyen befogadással meg kell várni a Kongresszus döntését.

KISS kisasszony (Nemzetközi Megmentési Bizottság) kifejtette, hogy az IRC Bécsben megpróbál ösztöndíjakat találni egyetemisták számára és értelmiségieket segíteni más módon is. Angol–magyar és német–magyar nyelvtant készítenek, és könyvtárt hoztak létre magyar könyvekkel. Egy IRC-munkás körutazást tesz Ausztriában, hogy tanácsadást végezzen kisebb táborokban.

BOUVIEZ abbé (Katolikus Jótékonyági Intézmények Nemzetközi Konferenciája) utalt arra a kiváló munkakapcsolatra, amely szervezete, a Főbiztosi Hivatal, a Vöröskereszt és az ICEM között létezik. Beszélt továbbá arról a szolgálatról, amely a magyar menekülteket családoknál helyezte el, és pénzalapot biztosított az ellátásukra.

SMITH úr (ENSZ Társaságok Világszövetsége) elmondta, hogy noha a Világszövetség maga nem adománygyűjtő és segélyszervezet, különleges erőfeszítéseket tett a menekültek megsegítésére. A válság idején a nagy-britanniai ENSZ Társaság adománygyűjtő kampányba kezdett az UNREF számára, és a magyar menekültek javára szervezett további külön kampány során több mint 140 000 dollárt gyűjtött. A társaságok több más országban végeztek hasonló tevékenységet. Nevezetesen a WFUNA együttműködik a magyar menekültekről szóló, „Out” [Ki] című ENSZ-film terjesztésében is.

HOFFMAN úr (Lutheránus Világszövetség) beszélt a mobilcsoportok által végzett jó munkáról, amelyek az elszórtan és távoli területeken lévő menekülteket keresték fel tanácsadás és lelkipásztori gondozás céljából, és hogy felderítsék segélyszükségleteiket. Az LWF bécsi kivándorlási központja mintegy 100 menekültet tud elszállásolni, akik néhány napig, előkészítésük idejére lakhatnak ott. Azt reméli, hogy a szövetség a jugoszláviai menekültek megsegítésében is felhasználható lesz. A Svéd Püspökök Tanácsa felhívott minden svédországi felekezetet, hogy segítsenek szállást és munkát találni a menekülteknek, hogy teljes integrációjukat fel lehessen gyorsítani.

Megállapodtak abban, hogy a Koordinációs Bizottság 1957. március 12-én, kedden, délután 3 órától a Nemzetek Palotája 15. termében ismét összeül.

AUNOG: Office of the United Nations High Commissioner for Refugees, Coordination Committee for Assistance to Refugees from Hungary, Summary record of the fifth meeting held at the Palais des Nations, Geneva, 19 February 1957, HCR/SVA/SR.5, restricted (1957. február 21.). G. I. 30/2 (Situation in Hungary, Relief measures, Refugees), Jacket n° 2 (11 January 1957 – 11 November 1957).